Mark **Twain**

Pseudonym **amerického spisovatele** Samuela Langhorna Clemense (30: 11. 1835 Florida, stát Missouri – 21. 4. 1910 Redding, stát Connecticut), významného představitele literárního **realismu.**

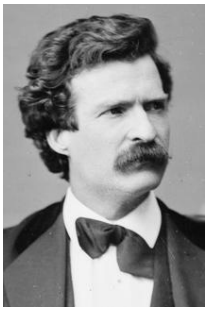

Mark Twain pocházel z rodiny maloměstského právníka; vyrůstal v přístavním městečku Hannibal na řece Mississippi, které později využil jako předobraz pro dějiště svého nejznámějšího románu ***Dobrodružství Toma Sawyera.*** Když Markův starší bratr Orion začal vydávat místní noviny, Mark v jeho redakci pracoval jako tiskař i novinář a kombinaci těchto dvou profesí zůstal věrný ještě v následujících letech, i po svém odchodu do New Yorku a pak do dalších měst.

Posléze se však vrátil do kraje podél Mississippi, kde mu učarovaly proslulé kolesové parníky, kolem nichž se koncentrovaly nejrušnější okamžiky zdejšího jinak spíše ospalého a stereotypního života. Vyškolil se na kormidelníka (což na řece s množstvím zrádných mělčin i proudů byla nejprestižnější lodnická profese) a svůj pozdější literární pseudonym si zvolil podle slangového úsloví pro hloubku dvou sáhů, což byla nejmenší hloubka ještě vhodná pro plavbu. Své zkušenosti z této doby později promítl do knihy ***Život na Mississippi.***

Když americká občanská válka Severu proti Jihu (1861 – 1865) omezila říční plavbu, Mark Twain a jeho bratr Orion odešli do státu Nevady na Divokém západě. Mark se po krátkém a neúspěšném hledání ložisek stříbra stal novinářem. V r. 1865 jedny newyorské noviny otiskly jeho anekdotickou povídku ***Proslulý skákavý žabák z okresu Calaveras,*** v níž na malém prostoru podal výstižný a vtipný portrét povah na americkém venkově; povídka si získala velkou popularitu a obrátila k Twainovi širokou pozornost čtenářů i vydavatelů. V r. 1867 byl vyslán jednou novinovou redakcí na okružní turistickou plavbu po Středomoří; vytěžil z ní duchaplný cestopis ***Našinci na cestách,*** který založil na kontrastu amerického a evropského vidění světa a dosáhl velkého čtenářského úspěchu.

V r. 1870 se oženil s **Olivií Langdonovou** (1845 – 1904) z newyorské rodiny levicových intelektuálů. Měli 4 děti: synka, který však brzy zemřel, a 3 dcery. Rodina žila dlouhá léta ve venkovském sídle ve státě Connecticut, materiálně dobře zajištěna z Twainových honorářů a Oliviina dědictví. Olivia se stala Twainovou nepostradatelnou asistentkou.

Mark Twain však velkou část svých peněz prohospodařil v nepromyšlených podnikatelských projektech a rodina se musela znovu zdvihat z příjmového dna. Právě v Connecticuttu ovšem Twain napsal svá nejslavnější díla, která z něj učinila světovou literární celebritu (se sympatiemi se o něm zmínil dokonce Jan Neruda v *Povídkách malostranských*).

V letech 1891 – 1895 Twain s rodinou žili v Evropě a na tento pobyt navázali (1895 – 1896) cestou kolem světa, na níž Twain pořádal přednášky a předčítání svých děl. V r. 1897 Twainova dcera Susy zemřela na meningitidu a zejména pro Olivii to znamenalo silný otřes, který zahájil prudké zhoršování jejího zdravotního stavu. Rodina kvůli tomu často pobývala ve slunných či horských lokalitách v Evropě. V r. 1904 Olivia zemřela v italské Florencii na srdeční selhání. Zdrcený Twain ještě prožil smrt druhé ze svých dcer, Jane, která se ve věku 29 let nešťastnou náhodou utopila ve vaně na Štědrý den 1909, a sám o několik měsíců později zemřel.

Mark Twain náleží svou tvorbou **k vrcholům klasického literárního realismu** dlouhého 19. století. Ve svých dílech podal ucelený a čtivý portrét americké společnosti z doby, kdy Spojené státy prožívají svůj vzestup mezi nejvýznamnější státy světa a nesou si sebou všechny své silné i slabé stránky: od nezdolné houževnatosti a nápaditosti až po zakořeněné předsudky (rasové i sociální), naivitu lidí bez velkého světového rozhledu a sklon k iracionalismu motivovaný rigidně pojatým náboženstvím. Twain – podobně jako jiní autoři jeho doby (povídkář O. Henry aj.) píše s vtipným, anglosasky duchaplným nadhledem, navazuje kontakt se čtenářem, odbočuje k trefným nadčasovým glosám. Jeho dva nejznámější romány – ***Dobrodružství Toma Sawyera*** a ***Dobrodružství Huckleberryho Finna*** – byly patrně zamýšleny jako literatura pro mládež, ale svými vysokými kvalitami se zařadily do zlatého fondu literatury pro dospělé. První z těchto knih ukazuje, jak je dětský svět vzdálený dospělým – mj. i tím, že ve svém romantickém založení ignoruje etnické apod. rozdíly. Druhý z těchto románů pojímá plavbu dvou hochů – tuláka Hucka a černocha Jima – na voru po Mississippi jako chirurgický řez analyticky zobrazující celou americkou společnost a v tomto směru zůstává nepřekonán.

Další známé Twainovy romány se odehrávají v Evropě: ***Panna ve zbroji*** (o francouzské rytířské hrdince Janě z Arcu), ***Princ a chuďas*** (o záměně dvou chlapců na středověkém královském dvoře) a ***Yankee z Connecticutu na dvoře krále Artuše*** (mladý Američan se ocitne ve středověké Anglii – průkopnicky ztvárněno téma cestování v čase).